

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע

בראשות בנו גאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורנו ובעל שו"ת היכל הוראה * יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון קג * פרשת שמעני תשפ"ה

בין כותלי ההיכל

לקראת תחילת הזמן החדש הבעל"ט שהוא ימי ספירת העומר, נשאל בבי מדרשא היכל הוראה למורינו שליט"א על ידי ר"מ בישיבה קטנה שושה עם הבחורים בסדר שלישי, והם מתפללים מעריב בסוף הסדר, והרבה פעמים באים אליו הבחורים ושואלים על עניני הספירה ובפרט אודות הדין במי שאמר בטעות ספירה של אותו היום קודם התפילה, אם יכול לספור ספירת העומר יחד עם הציבור אחר תפילת מעריב עם ברכה, ושאלה זו היא מהשאלות המצויות אצל בחורי חמד ששואלים אחד את רעהו אם כבר ספר ספירת העומר ואיזה יום צריכים לספור וכו' והרבה פעמים אומרים בטעות את הספירה של אותו היום, ואולי כבר יצאו ידי חובת מצות ספירת העומר ושוב אינם יכולים לספור בברכה, וגם אצלו בעצמו מתעוררת השאלה הזו מידי שנה כי כשעונה לבחורים על שאלותיהם לא ימלט כמעט שלא יזכיר בטעות את המנין של אותו היום, ונפשו בשאלתו מה יעשה הלכה למעשה.

ועל זה השיב לו מורינו שליט"א שהעצה היעוצה לזה היא שיעשה תנאי מעיקרא לפני תחילת הזמן ויאמר בזה הלשון: **כל פעם שאזכיר את ימי הספירה בכל אופן שהוא אם אזכיר מנין ימי הספירה שלא לשם קיום המצוה כתיקונה דעתי בפרוש שלא לצאת בספירה זו, ע"כ.** ובאופן זה יש כאן כוונה הפכית שמועלת בכל אופן. ואחר שיעשה התנאי יוכל לענות לבחורי החמד מבלי לחוש לכל מילה שיוצאת מפיו, והוסיף עוד מורינו שליט"א שטוב ונכון שילמד גם את הבחורים שיעשו התנאי הנ"ל ולא יבואו לידי ספיקות בשאלות של ברכה לבטלה.

וביאר מורינו שליט"א דלא גרע משאר מצות דאפשר להתנות מעיקרא שלא יצא ידי חובתו במצוה שעושה עכשיו כגון אם אחר תוקע בשופר לחבירו קודם שהוא עצמו יצא ידי חובתו והוא רוצה לצאת ידי חובתו בתקיעת שופר שבבית המדרש שהוא מתפלל בו (עיי' משנ"ב ס"ח תפס סק"א), וכן בקריאת מגילה וכו' וכו' וכן כתב המשנ"ב (ס"ח תפס סק"ז) על מה שכתב המחבר (ס"ח תפס ס"ג) דהמתפלל עם הצבור מבעוד יום, מונה עמהם בלא ברכה. ואם יזכור בלילה יברך ויספור. ועל זה כתב במשנה ברורה שם יש מאחרונים שפירשו דהיינו בין השמשות דהוא ספק לילה ויוצאין אז ידי ספירה לפוסקים דס"ל דספירה בזה"ל דרבנן אכן הוא רוצה לדקדק ולספור מצאת הכוכבים וכו' וקאמר המחבר דהוא ימנה עמהם פן ישכח אח"כ ויחשוב בדעתו אם אזכור אח"כ בלילה למנות אין אני רוצה לצאת בספירה זו וכו' וע"כ כשיגיע הזמן אח"כ יברך ויספור, ע"כ. חזינו דמהני מחשבתו שלא לצאת בספירה שסופר עכשיו, והכי נמי מהני מה שיתנה מתחילה על הספירה שיספור אחר כך.

[והוסיף עוד מורינו שליט"א שתנאי זה מהני בלשון הנ"ל ואינו צריך שיהיה עם כל משפטי התנאים כתנאי בני גז ובני ראובן שהרי כתב הרמב"ן (בבא בתרא קכ"ב) וז"ל: ואיכא למידק נמי תנאי שבגזיר היכי הוי תנאה והרי כל תנאי שאי אפשר לעשות על ידי שליח לאו תנאי הוא כדאמרין (כתובות ע"ד א') לענין חליצה, ויש אומרים כי גמירין מתנאי בני גז ובני ראובן הני מילי כיצא בו שהוא תנאי שבין אדם לחברו אבל תנאי שבינו לבין עצמו בכל ענין הוי תנאי, והטעם נותן שהרי מדעתו התנה ורוצה הוא לקיים תנאו, הילכך אף תנאי כפול לא בעינן, עכ"ל.]

מתוך שאלות ותשובות
שעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

ברכת האילנות על אילן של ערלה, או אילן שבספק ערלה

בחודש ניסן תיקנו חכמים ברכה מיוחדת על אילנות המלבלבין "ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם", אמנם אין לברך ברכה זו על עצי ערלה. ומ"מ אם האילן הוא ספק ערלה אפשר לברך עליו ברכת האילנות.¹

חיוב מזוזה לחדר שבשבתות ויו"ט משמש כעזרת נשים ובימות החול הוא משמש כבית התבשיל

מקום אשר בשבתות וימים טובים משמש כעזרת נשים, ובימות החול משמש המקום לחדר אוכל לתלמידי התלמוד תורה (ואין מבטלים שם), הרי הוא חייב במזוזה.² אמנם נראה פשוט דאין לברך, כיון דעיקר בנינו ומטרתו לשמש כעזרת נשים א"כ דינו כבית המדרש ומה שאוכלים שם אין זה קובע אותו לחדר אוכל דסו"ס עיקר בנינו הוא לעזרת נשים ומה שאוכלים שם הוא רק כדי לצל את המקום בזמן שהנשים אינן מצויות שם.³

בענין המכשול המצוי בזמנינו במשקולות אלקטרוניות

בזמנינו נפוץ השימוש במשקולות אלקטרוניות, ואין דרכם של המוכרים להכריע במשקולות אלקטרוניות, דמכיון שהמשקל האלקטרוני מחשב את כל המשקל, ואינו כמאזנים שהמוכר צריך לחשב הסכום, אלא המשקל מציג את סכום התשלום לפי משקל המוצר. יתרה מכך, כתוצאה משימוש במשקל אלקטרוני, לרוב יוצא דלא רק שאינם מכריעים, אלא אדרבה יש הוספה על המשקל, כי המשקל האלקטרוני מחשב רק סכום עגול, דהיינו רק לחמשישית או עשיריות, לדוגמא: אם אחד קונה מוצר שמשקלו 0.973 ק"ג מעגל אותו המשקל האלקטרוני למשקל של 0.975 ק"ג, וכן אם המשקל האמיתי הוא 1.768 אז מעגל אותו למשקל של 1.770 ק"ג. ודבר זה יכול כל אחד בעצמו לבדוק בחשבון שהוא מקבל מהתנות אחרי קניית מוצר שמחירו עפ"י משקל. הרי שיש בזה מכשול גדול שנכשלים בזה בעלי החנויות דלא רק שאינם מכריעים המשקולות אלא אף מוסיפים יתר על המשקל, וכבר אמרו חז"ל בענין איסור מדות ומשקולות שהקפידה בהם התורה ביותר, ועוברים על איסור מן התורה שנאמר (ויקרא יט, לו) "מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם" (ועיי' ברמב"ם הל' גניבה פ"ח הל' יב, וע"ע בשו"ע חו"מ סי' רלא הל' הנואה ומקח טעות, ובספר החינוך מצוה רנט) ועונש העובר עליהם קשה מעונשן של עריות (עיי' בימות כא ע"א).⁴

1. בשו"ת היכל הוראה ח"ב (הוראה כז) כתב מורינו שליט"א לשואל, דהנה הברכה מבוארת בגמ' ברכות (מג ע"ב) ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם וכיון שיש בני אדם שלא נאסרו בערלה כמו הגויים וא"כ הרי יש בני אדם שיכולים להתנות מזה ועליהו קאי הברכה, ובאמת דסברא זו רצה לומר בשו"ת חלקת יעקב (א"ח סימן נז) שכתב: הנה לפע"ד נראה דשפיר יכול לברך, כיון דטופס הברכה ליהנות בהם בני אדם, ועכ"פ ג"כ קרוין בני אדם ככתב' ב"ק (לח ע"א) אמנם אחר כך חזר בו וכתב אכן חזיתי לכת"ה שמביא בשם ספר רמ"ז על הוזה"ק בלק שלא לברך, וגם בספר באר יעקב בשם הגרע"א שמסופק בזה בטלה דעתי, ע"כ. והדריננו דרבנן זהו שבחיהו. וכן הוא עפ"י רע"א בהגהות על השו"ע (סימן רכז) ובכף החיים (שם סק"א) שאין לברך על עצי ערלה. ומ"מ אם האילן הוא ספק ערלה אפשר לברך עליו ברכת האילנות.

2. כן נימק מורינו שליט"א בשו"ת היכל הוראה ח"ב (הוראה קלא) עפ"י דברי היש אומרים בשו"ע (יו"ד סימן רפ סעיף י') שכתבו שבית המדרש חייב במזוזה, וכתב המחבר: ונכון לחוש לדבריהם, אבל לא יברך עליה, ע"כ. ופשוט שעזרת הנשים דינו כבית המדרש, והטעם דבית המדרש פטור ממזוזה כתב החת"ס בשו"ת (ח"ב יו"ד סימן רפא) דכל שהשכינה שרירה בתוכה ולא הדיח כגון בית הכנסת שאחז"ל במס' מגילה ואה"י להם מקדש מעט אלו בתי כנסיות שבבבל שמעולם לא זזה מהם שכינה פטורים ממזוזה.

3. שם הוסיף מורינו שליט"א עוד, דבאמת דאף אם נדון אותו לחדר אוכל הוא לפי מה שהוא טוען שהוא רוב תשמישו שהרי אוכלים שם במשך כל ימות השבוע ואילו הנשים משתמשות בו רק בשבת מכל מקום אכתי הוא פטור ממזוזה דסו"ס אין תשמישו לבית דירה ואף דלכאורה לא גרע מרפת בקר ולולין ואוצרות יין ושמן שכתב בשו"ע (יו"ד סימן רפ סעיף א') שחייבים במזוזה אין זה ענין לנ"ד דהתם כל אלו הדברים הם משמשים בשביל הבית דירה משא"כ כאן שאין פה בית דירה כלל, ועל כן יש להניח מזוזה אך לא יברך על קביעתה דהוה כבית המדרש עצמו שהבאנו לעיל מדברי השו"ע שקובעים שם מזוזה בלי ברכה.

4. בשו"ת היכל הוראה ח"א (הוראה רלג) השיב מורינו שליט"א והוסיף עוד, כי הנה יש עוד דבר שמצוי אצל החנויות, דכשקונים מוצר ששוקל קילו והדרוך הוא להניחו בקופסה, והקופסה לדוגמא שוקלת 40 גר' יחשב אותו המשקל האלקטרוני כאילו המוצר שוקל קילו שלם בעוד ש-40 גר' הוא משקל הקופסה ולא משקל המוצר, ואף אם לפעמים הקופסה שוקלת פחות משוה פרוטה מ"מ בענין המדות והמשקולות הקפידה התורה בכל שהוא (כמובא ברמב"ם הל' גניבה פ"ח הל' ז'), וספר החינוך מצוה רנט, וכן בב"ב בשו"ע חו"מ סי' רל סעי' ו'). וידוע מה שדנו בזה הפוסקים אם מועילה מחילה על זה כי זה גם עבירה שבין אדם למקום (עיי' מהר"ם שיק חו"מ סי' ל').

וביותר אם מדובר במוצר שמחירו גבוה, כגון אם קונה מוצר שמחירו גבוה מאד ברחס לקופסה, לדוגמא, קופסה ששוקלת 40 גר', מחבת אלתה כאלו קנה במשקל לא את המוצר היקר, בעוד שהקופסה עולה רק כמה אג', ולפעמים הקופסה היא סכום גר, שכך כמה שקלים. ולכן בכדי שלא להכשל באיסור תורה, צריכים בכל פעם לאפס את המשקל ולא להכליל את הקופסת בעת שמחשבים את משקל המוצר. א"כ ודאי חייבים להזהר בזה, ומגלגלין זכות ע"י וכו' אלא על דבר שנתעוררת לעסוק בדבר הפרץ מאוד בזמנינו, והאמת אגיד דעל כל ענין המשקולות שאין נזהרין בזה בזמנינו וכגון הנ"ל, כבר צווח על זה מרן רבינו הקנה בשם זי"ע, שאף אנשים ממחנינו שיש להם חנויות אין מקפידין על זה, אם זה מחמת שאין יודעים חומרת האיסור ואם בזדון ליבם בראותם שאין מעוררים על זה, ואכן כבר מלפנים עורר על כך הרבנים שליט"א שצריכים לעמוד הן על הכרת המשקולות והן לאפס את המשקל וכ"ל. וכמו"כ הקונה צריך לעורר את המוכר על כך כדי שלא יכשל באיסור ד"לפני עיור", או המוכר יוסיף עוד קצת מהמוצר על המשקל.

מילי דהוראה

אודות מה שנשאל

מורינו שליט"א בערב

פסח מאחד שהלך לקנות

חליפה (בעקשטע) לכבוד יום טוב וכדרכם של קונים שהם מודים כמה חליפות בגדים למצא את הראוי לו ולמדתו, באחד מהבעקשטעס הרגיש שיש דבר מה בכיס הבעקשטעס וכשהכניס ידו לשם מצא שטרות כסף של כמה מאות שקלים שאין בהם סימן, כנראה שמחמת הדחק שבימים אלו יש הרבה שבאים לקנות בגד חדש ליו"ט ואחד מהקונים שגם הוא מדד הבעקשטעס והכסף שהיה בידו הניח בלי משים באחת החליפות שמדד.

ובא המוצא ושואל למי שייך המומן שנמצא שם אם למוצא או לבעל החנות.

והורה לו מורינו שליט"א שבעל החנות זכה

בממון ההוא וצריך ליתנו לבעל החנות

וטען המוצא הרי הממון היה מונח בחצר שאינה משתמרת שהרי כל אחד שרוצה למדוד בעקשטע יכול למדוד והוא ימצא הממון, והרי זה כמי שמוצא מעות בחנות על הרצפה או על התיבה מבחוץ שלא זכה בעל החנות כמו שפסק המחבר (ח"מ סי' רסח ס"א) דבעל החנות זוכה במה שבא לרשותו בלא ידיעתו, דוקא כשהחצר היא חצר המשתמרת

ואם אינה משתמרת לא זכה בה, כמו כן הכא שהבקשטעס יד הכל ממשמשת בהן בפרט עכשיו בערב הפסח וודאי לא חשיב חצר המשתמרת ולמה לא יזכה בהן המוצא.

ועל זה השיב מורינו שליט"א דהכא דהמציאה נמצאת בתוך כלי של בעל החנות כבר זכה בהן בעל החנות דבכה"ג חשיב חצר המשתמרת כמו

שכתב הנתיבות (ח"מ סי' ר סק"ג) וז"ל: דכל שיש מחיצות סביב, אף שאינו נעול במנעל, נקרא חצר המשתמרת, וכן מוכח בגיטין בפרק הזורק [ראה שם ע"ט ע"א - ע"ב]. וראיה לזה, דהא כלים מטעם חצר הוא כמבואר בשיטה [ב"מ ט' ע"ב] המובא להלן דסק"ו, וא"כ קשה למאן דסבירא ליה דבעינן דוקא בתוכה, א"כ כלי בסימטא אמאי קנה דהא לאו משתמרת הוא, ועומד בתוכה אי אפשר בכלי, אלא על כרחך דמחיצות הכלי כמחיצות החצר וחשיב כחצר המשתמרת, עכ"ל. והוא הדין בנדון דידן שכים הבגד הוא מחיצת הכלי ועל כן חשיב כחצר המשתמרת של בעל החנות והאבידה שנמצאת בכיס הבעקשטע שבחנות הרי היא שלו (ועיין עוד מה שכתב מורינו שליט"א כעין תשובה זו בשו"ת היכל הוראה ח"ה הוראה קסז, באחד שמצא מטבע במקרה של חנות).

הלכה והוראה בישראל

תשובת מורינו הגאב"ד שליט"א בנידון אם מותר לסמוך עצמו על סטנדר אחר שגמר את תפלת שמו"ע כשהעומד מאחוריו עדיין לא סיים להתפלל

הישיבה לפני המתפלל למי שהוא חלוש ביותר רק כשהוא יושב בצד המתפלל ולא כשיושב לפניו, ולפי מה שכתב בסק"א שסמיכה שרק בשעת הדחק יש להקל באופן שאם תנטל יוכל לעמוד אבל אם תנטל יפול אסורה מכל מקום נראה דלמי שהוא חלוש ביותר אף כשהוא בפניו יוכל לסמוך אף אם תנטל יפול וכדעת המהרש"ם.

ויהי רצון שלא נכשל בדבר הלכה

משה בראנדסדארפער

עמכה' משמע דמה שהמתפלל אסור בו גם חבירו אסור, וכי היכי דאסור למתפלל שיסמוך כמו כן אסור לעומד סמוך לו לסמוך, ועל זה כתב בדעת תורה (סי' קב ס"א) למהרש"ם דלהב"י שכתב שהטעם לאו משום אימה אלא משום דסמיכה אינה כעמידה שרי למתפלל לסמוך והוא הדין גם להעומד בד' אמותיו שרי ליה לסמוך, ועוד הוסיף המהרש"ם דמצא בכתבי הדעת קדושים שכתב בפשיטות דעמידה בסמיכה לפני המתפלל קיל היטב ולא הזכיר דברי הפרי מגדים, ע"כ.

אלא שהמשנה ברורה כתב להדיא כדעת הפרי מגדים והשוה את המתפלל להעומד בד' אמותיו ורק בשעת הדחק התיר לו לסמוך באופן שאם ינטל לא יפול, ומה שהתיר בשעת הדחק כתב המשנה ברורה לענין שצריך לעמוד בתפילת י"ח (סי' צד ס"ק כב) וז"ל: הטעם דתפלה צריכה עמידה כדלקמן בסמ"ק צ"ח ועמידה שעי"י סמיכה לא חשיבה עמידה ולפי זה סמיכה קצת דהיינו שסומך במקצת שאם ינטל אותו דבר לא יפול שרי וי"א הטעם דצריכה להיות באימה ולפ"ז בכל גווני אסור ובמקום הדחק יש להקל כטעם הראשון, ע"כ.

וממילא דהוא הדין בנדון העומד לפני המתפלל דאסור לו לסמוך שגם הוא צריך להיות באימה כטעם השני ובשעת הדחק יש לסמוך על הדעת הראשונה דסמיכה במקצת שאם ינטל לא יפול לא נאסרה.

ונראה לענ"ד דמי שהוא חלוש ביותר נראה שיכול להסתמך על דברי המהרש"ם שיכול לסמוך עצמו אף באופן שאם ינטל יפול, והגם שבמשנה ברורה (סי' קב סק"י) התיר

בס"ד יום שני ב' ניסן תשפ"ה לפ"ק

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אל כבוד הרב הגאון רבי שליט"א

על דבר מה ששאלת בענין מי שסיים תפילתו ויש אחריה אחד שמתפלל שאסור לו לפסוע לאחוריו כמ"ב בשו"ע סי' קב ס"ה והרבה פעמים העומד מאחוריו הוא מאלו המאריכים בתפילתם וקשה לו העמידה זמן רב, ולכן שואל אם מותר לו לסמוך עצמו על השולחן או על הסטנדרער שלפניו עד שהעומד אחוריו יסיים תפילתו, דכל האיסור הוא לישב אבל לסמוך מהני, או דילמא נימא דסמיכה כשיביה וכמו כן אם יש לחלק בין סמיכה שאם ינטל הדבר יפול לסמיכה במקצת שלא יפול.

והנראה דגם הסמיכה היא בכלל הישיבה, ועל כן נאסרה הסמיכה גם למי שסיים את תפילתו ואחרי עומד אחד שלא סיים תפילתו ומכל מקום סמיכה במקצת שאם ינטל הדבר עדיין יכול לעמוד ולא יפול, בשעת הדחק סמיכה כזו לא חשיבה כשיביה ולא נאסרה (ועיין בנושאי כלים בסמ"ק קב ובמשנה ברורה סק"א שם).

והנה מה שכתב המשנה ברורה מקורו בדברי הפרי מגדים (בא"י סי' קב ס"א) שכתב וז"ל: והוי יודע שאני נסתפקתי בהא דאסור לישב תוך ד' אמות של מתפלל אם סמיכה שרי, וכפי הנראה דאסור, דהוה כשיביה ונראה כאין רוצה לקבל עול מלכות שמים (ועיין ס"ז ס"ק ג'), א"כ סמיכה במקצת שאם ינטל יעמוד נמי אסור וכו', דהא המתפלל אסור בזה להמ"א (סי' צ"ד ס"ק י"ד) בשם הגהות מיימוניות (הל' תפילה פ"ה אות ז). ו'הנצבת עמכה' (שמואל א א כו) כיוצא בה, שגם הוא עמה ממש, ואפילו "עמכה" בה"א מכל מקום נראה שאין רוצה לקבל עול מלכות שמים, דהמתפלל אסור בזה גם חבירו אסור, ואיך אמרו שאסור רק לישב, שמע מינה כב"י ולא כהגהות מיימוניות, ע"כ.

ועיקר יסוד הפרי מגדים הוא דמכתוב 'נצבת

י"ל איגוד הרבנים
תלמידי היכל הוראה
באר"ק העונים
לשואלים דבר ה'
זו הלכה

היכל הוראה

מסד טאן ישראל שד הוראה מן רבינו הקדוש בשם ד"ר
מאמנת בני תאן גדול מורי רבי פשה בראנדסדארפער שליט"א נאכד היכל הוראה
רחוב הרב יעקב יצחק יוסף - ס"ל - 5322775

הודעה חשובה לאברכים הצעירים

בזמן הקיץ מתחילים חלק שני
בספר "כללי טהרה" מומן רבינו הקדוש בשם זי"ע
במסגרת השיעורים הקבועים בהלכות טהרה מידי שבוע בשבוע
הנמסר בהיכל הוראה (מחזור שיעורים) ע"י
הרב הגאון ר' שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א
דומ"צ היכל הוראה - בן מורינו הגאב"ד שליט"א

בלשון הקודש

בימי רביעי - בערב

משעה 9:00 עד השעה 9:45

באידיש

בימי שישי - לפנה"צ

משעה 11:15 עד השעה 12:00

אבחן יקר במשך 3/4 שעה פעם בשבוע מעטיר חדשים ויכל אתה לקנות קנין
עילם בהלכות אלו הנוגעים למעשה בידע יסודית

בבית התורה
הנהלת ההיכל

הפקה: "אנאורה" 053-33105646

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' הרב זוננפלד 3 טל' 02-5322775

מוצאי שבת ומוצאי יו"ט מחצית שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00 ומשעה קודם הדעה"נ עד הדעה"נ	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
---	---	--	--

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם" זי"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דחי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.

בית בנו הדומ"ץ הרה"ג שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל רחוב רבינו גרשום 5 (בניסא א' קומה 2) י-ם פל' 0527155774	בית מורינו הגאב"ד שליט"א מעל בנין היכל הוראה טל' 053-3111159 פל' 02-5370033
---	---

לקבלת הגליון במייל 5322775@GMAIL.COM

ב